

Narodowe Centrum
Badań i Rozwoju

UNIwersytet JAGIELLOŃSKI
W KRAKOWIE

UNIwersytet ROLNICZY
im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

GROWID

Gospodarstwa opiekuńcze w rozwoju obszarów
wiejskich wobec wyzwań demograficznych

Wioletta Knapik

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie

KONFERENCJA 26.10.2020

I. BADANIA FOKUSOWE

CEL:

Celem wywiadów fokusowych było określenie potencjału gospodarstw rolnych w zakresie świadczenia przez nie usług opiekuńczych dla osób starszych.

Potencjał ten stanowią zasoby ludzkie oraz infrastruktura, które zostały skonfrontowane z deklarowanymi przez respondentów problemami, zagrożeniami oraz barierami dotyczącymi wprowadzania usług społecznych na obszarach wiejskich.

Badania fokusowe

W badaniach wzięli udział rolnicy (średnio 12 respondentów w każdej grupie) – właściciele gospodarstw rolnych lub osoby je reprezentujące.

Główną przesłanką doboru respondentów była znajomość problematyki gospodarstw opiekuńczych oraz przedsiębiorczość cechująca ankietowanych w zakresie podejmowania dodatkowej działalności pozarolniczej (gospodarstwa agroturystyczne, edukacyjne, opiekuńcze).

Dodatkowo, w niektórych grupach fokusowych znaleźli się przedstawiciele Ośrodków Doradztwa Rolniczego (ODR) oraz jednostek samorządu terytorialnego, posiadający doświadczenia w zakresie wprowadzania idei gospodarstw opiekuńczych.

Badania fokusowe

W ramach wydzielonych makroregionów wytypowano sześć lokalizacji; kolejność według harmonogramu realizacji badań:

1. ODR Karniowice;
2. Gospod. Agroturyst. Brody;
3. Urząd Gminy Lubiewo;
4. ODR Bratoszewice;
5. ODR Łosiów;
6. ODR Kielce.

Wyniki badań fokusowych – analiza SWOT

Mocne strony

- atrakcyjne perspektywy dla gospodarstw opiekuńczych, zwłaszcza na obszarach wiejskich oddalonych od miast;
- gotowość podjęcia się przez respondentów nowych obowiązków związanych z gospodarstwem opiekuńczym;
- dyspozycyjność czasowa potencjalnych właścicieli gospodarstw opiekuńczych oraz dostosowanie się do potrzeb seniorów w zakresie oferowanych usług;
- posiadanie przez gospodarstwa rolne podstawowej infrastruktury;
- zagospodarowanie infrastruktury, zwierząt, które posiadają właściciele gospodarstw agroturystycznych oraz farm edukacyjnych;
- deklarowane przez członków rodzin wsparcie dla potencjalnych właścicieli gospodarstw opiekuńczych;
- posiadanie uprawnień opiekuna medycznego osób starszych;
- możliwość korzystania z wolontariatu;
- doświadczenia, które posiadają pilotażowe gospodarstwa opiekuńcze z regionu kujawsko-pomorskiego.

Wyniki badań fokusowych – analiza SWOT

Słabe strony

- konieczność zorganizowania i finansowania transportu podopiecznych;
- koszty inwestycji lub modernizacji;
- kwalifikacje niezbędne do świadczenia usług opiekuńczych;
- konieczność współpracy z wykwalifikowanym personelem (pielęgniarka, psycholog, rehabilitant itp.);
- konieczność zabiegania o fundusze;
- pozyskiwanie potencjalnych klientów gospodarstw opiekuńczych;
- nieokreślony status gospodarstw opiekuńczych;
- brak odpowiednich przepisów;
- brak wsparcia ze strony władz lokalnych.

Wyniki badań fokusowych – analiza SWOT

Szanse

- nisza rynkowa – popyt na usługi, które oferuje gospodarstwo opiekuńcze;
- możliwość wykorzystania istniejących budynków (np. świetlice wiejskie);
- platforma wymiany doświadczeń;
- wykorzystanie potencjału sprawnych seniorów (realizacja celów biznesowych);
- możliwość pozyskiwania dotacji;
- możliwość wsparcia ze strony LGD oraz innych organizacji pożytku publicznego;
- zorganizowanie sieci gospodarstw opiekuńczych.

Wyniki badań fokusowych – analiza SWOT

Zagrożenia

- uzależnienie od subwencji państwa;
- brak długofalowej polityki w zakresie gospodarstw opiekuńczych;
- przy braku wsparcia – koszty pobytu mogą stanowić istotną barierę;
- utrwalanie przez samorzady terytorialne nieracjonalnego gospodarowania środkami publicznymi w zakresie wsparcia osób starszych;
- konieczność dostosowania się do restrykcyjnych przepisów, np. Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- osoby zajmujące się opieką osób starszych muszą posiadać odpowiednie predyspozycje i umiejętności;
- konieczność zmiany mentalności osób starszych w zakresie korzystania z opieki;
- postrzeganie seniorów przez młodsze pokolenie jako osób, od których oczekuje się pomocy (przy wychowywaniu wnuków).

II. BADANIE ANKIETOWE

CEL:

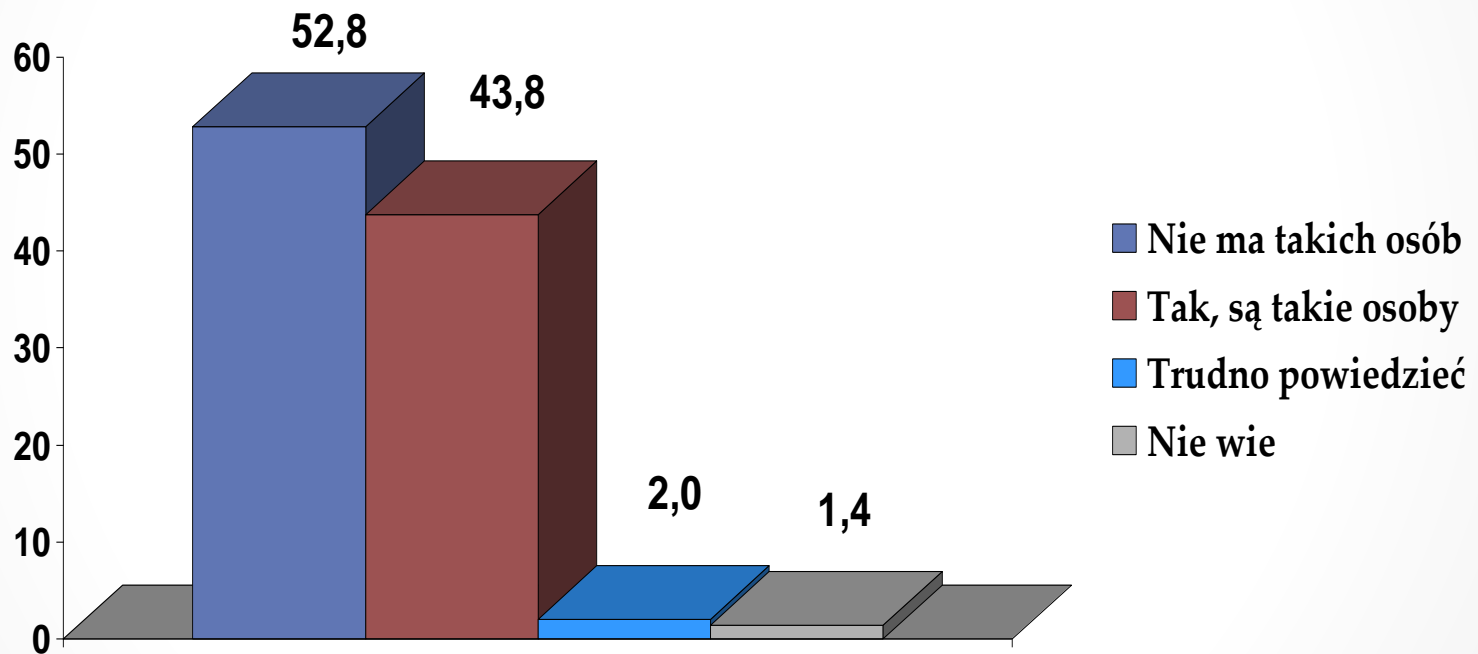
Głównym celem badania było zdiagnozowanie wiedzy oraz wyobrażeń rolników o gospodarstwach opiekuńczych i potencjału dla ich funkcjonowania wynikającego z gotowości do korzystania z usług jakie one oferują lub także do prowadzenia tego typu działalności, jako uzupełniającej aktywność ekonomiczną gospodarstwa rolnego.

Badanie ankietowe

Metodyka badań:

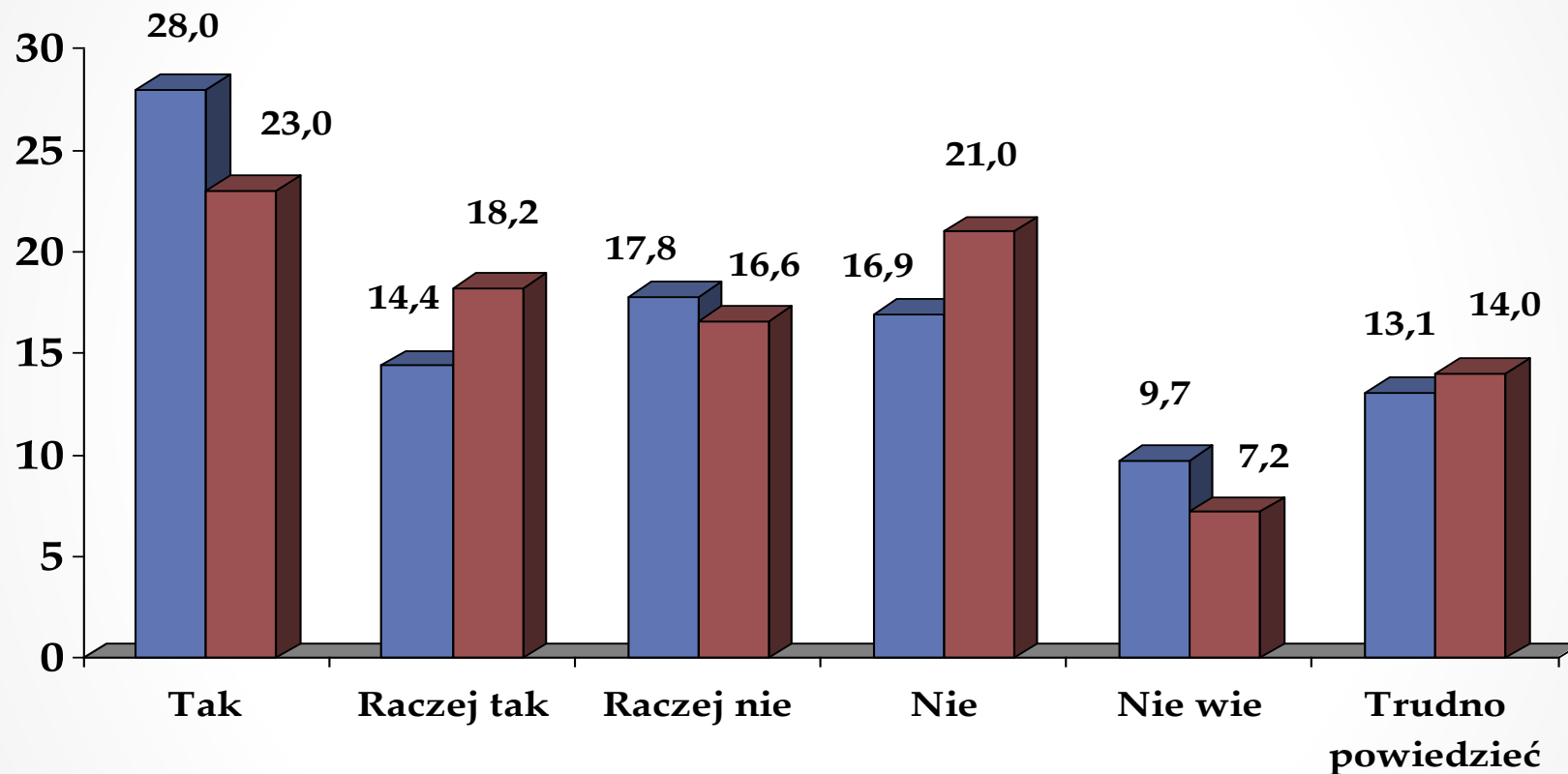
- badanie ankietowe zostało przeprowadzone wśród 500 właścicieli gospodarstw rolnych z terenu całej Polski przy zastosowaniu techniki wywiadów CATI;
- reprezentatywna próba losowa (kwotowa) dla struktury gospodarstw rolnych w Polsce w ujęciu subregionalnym oraz pod względem płci dorosłych członków badanych gospodarstw;
- próba nie jest reprezentatywna dla ogółu dorosłych mieszkańców wsi.

Wyk. 1 Obecność osób starszych w otoczeniu respondentów, wymagających opieki

N=500

Wyk. 2 Skłonność ze skorzystania z g.o.

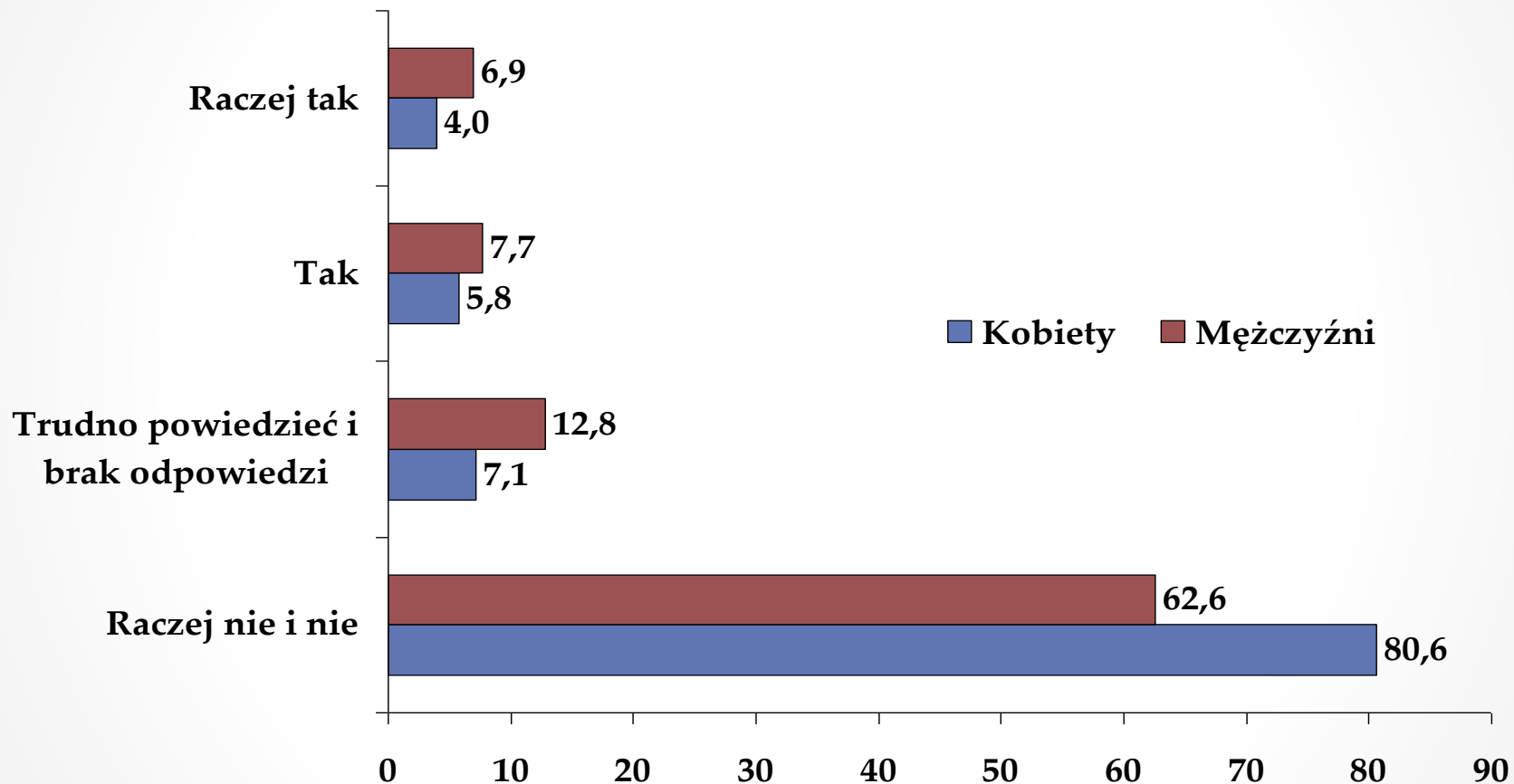

■ Skłonność osoby starszej ze skorzystania z g.o. działającego w miejscu zamieszkania respondenta

■ Skłonność respondenta ze skorzystania z g.o.

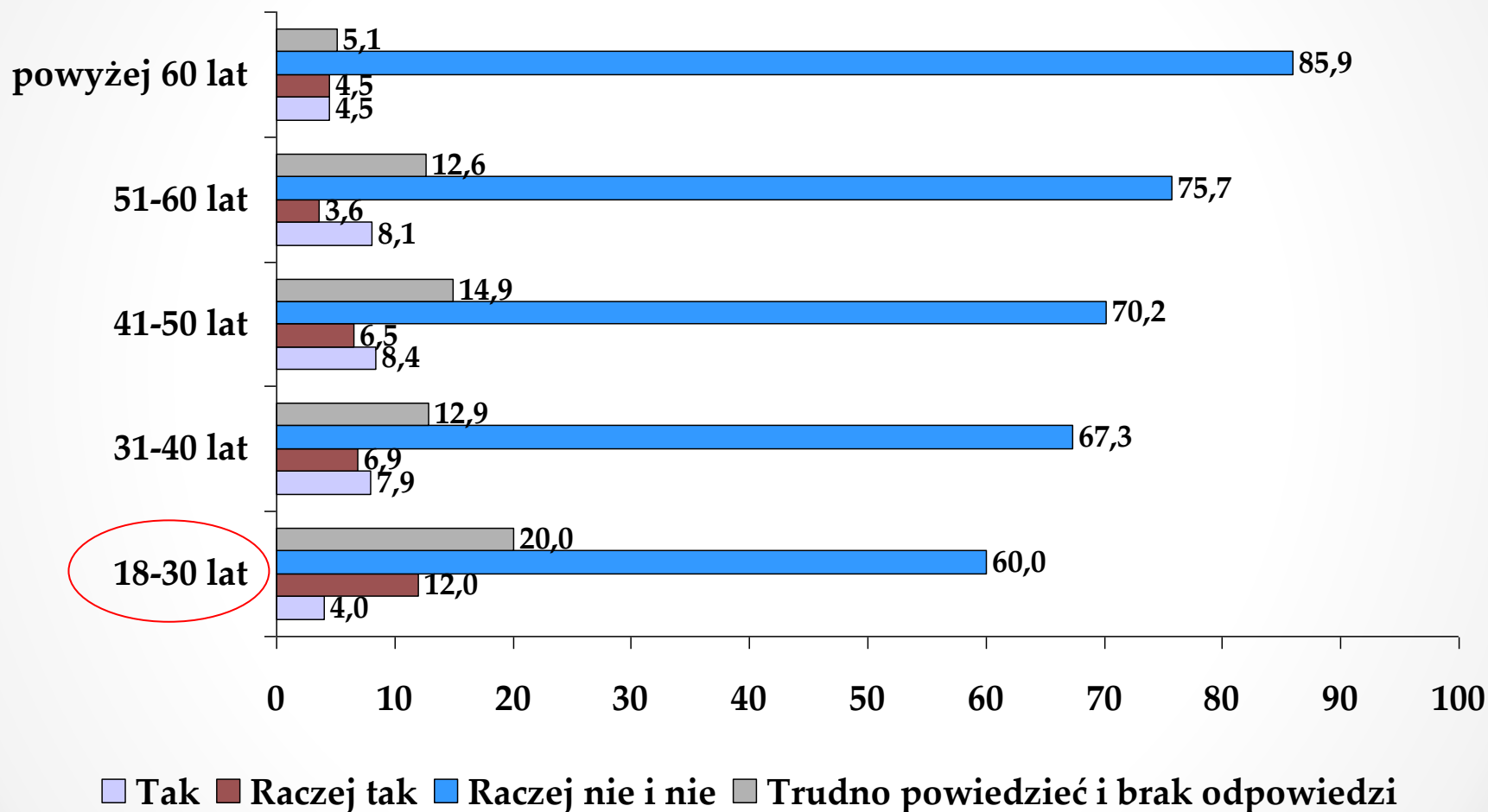
N=500

Wyk. 3 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a płeć

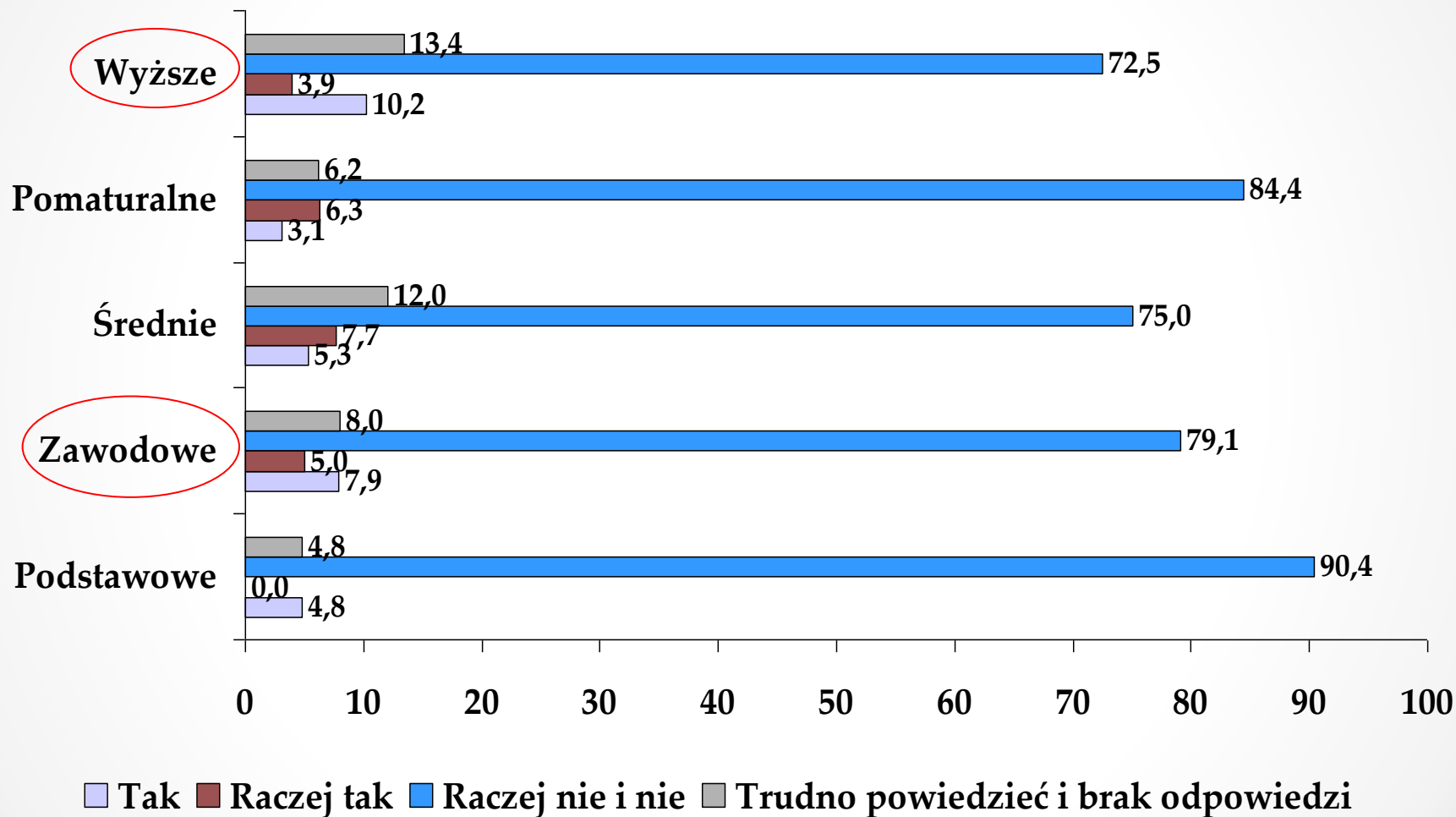
N=500

Wyk. 4 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a wiek

N=500

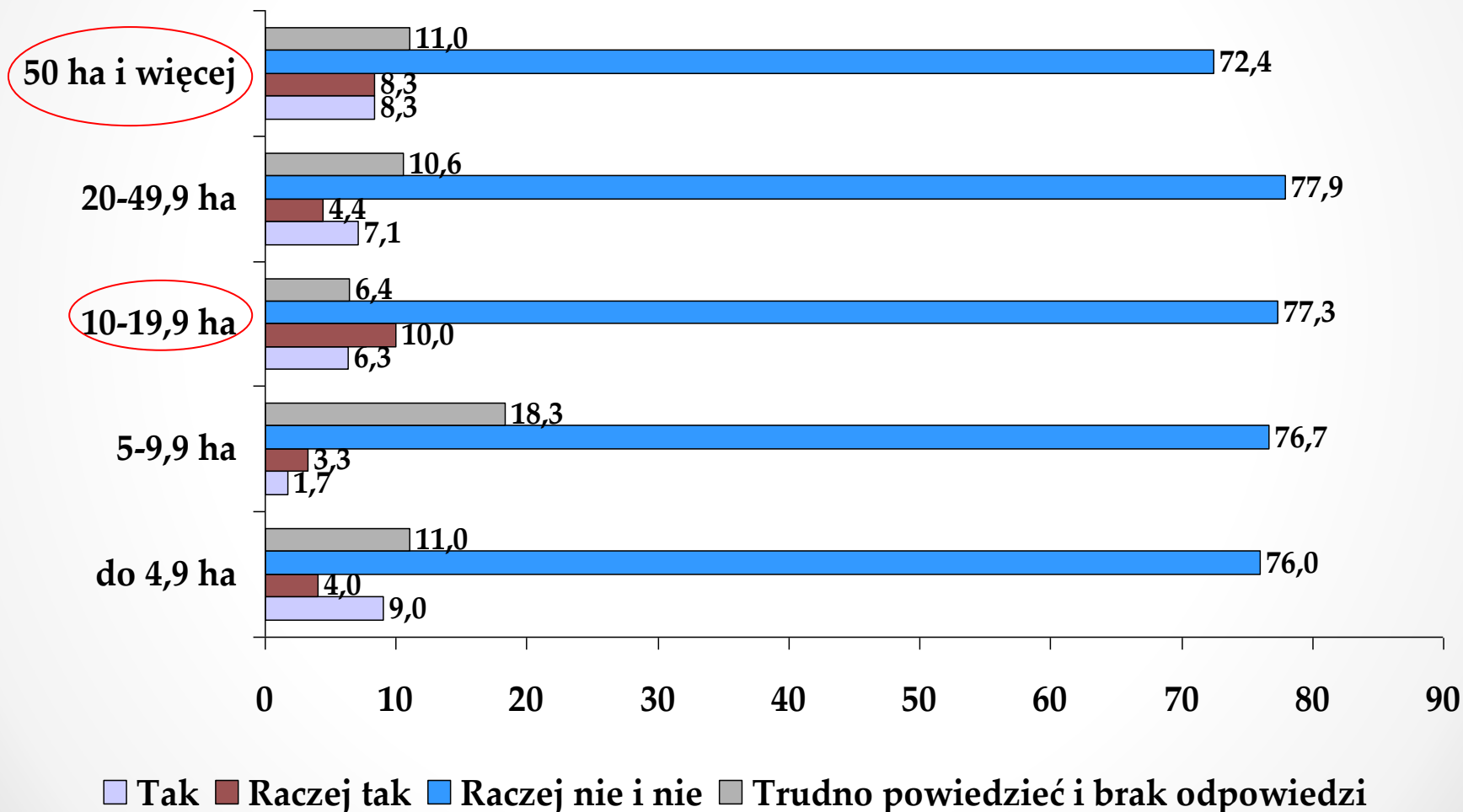
Wyk. 5 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a wykształcenie

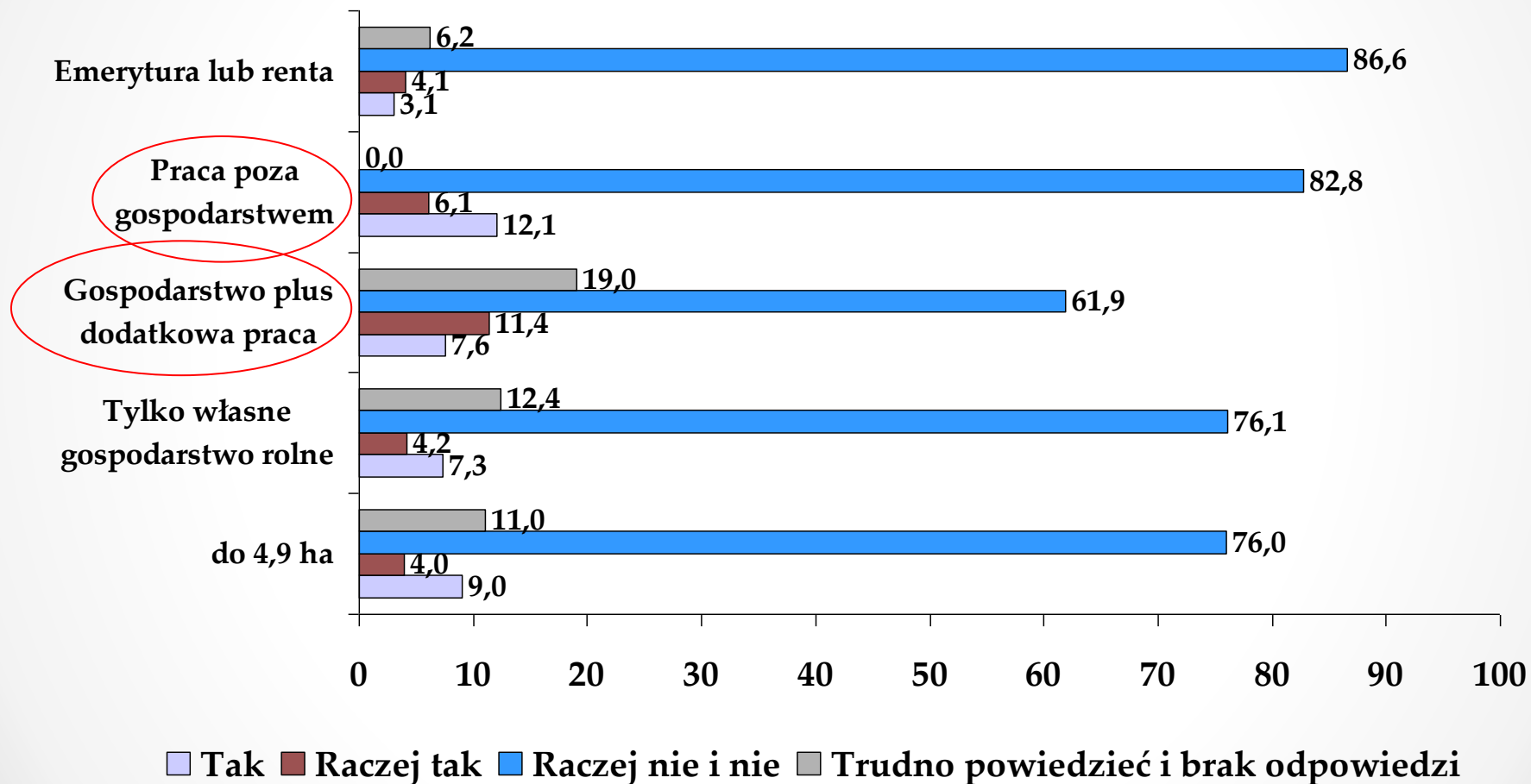
N=500

Wyk. 6 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a wielkość gospodarstwa rolnego

N=500

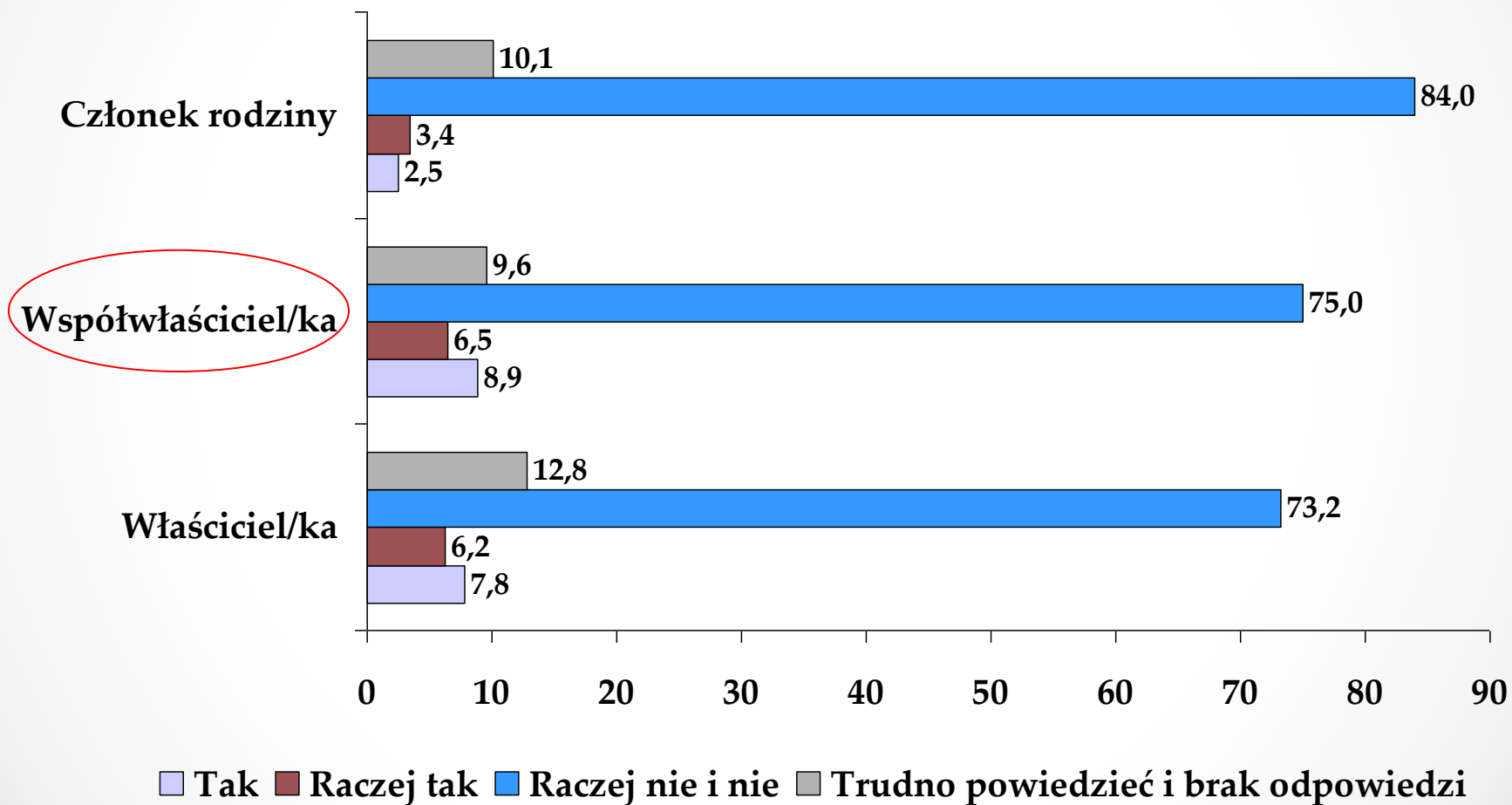

Wyk. 7 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a główne źródło dochodu

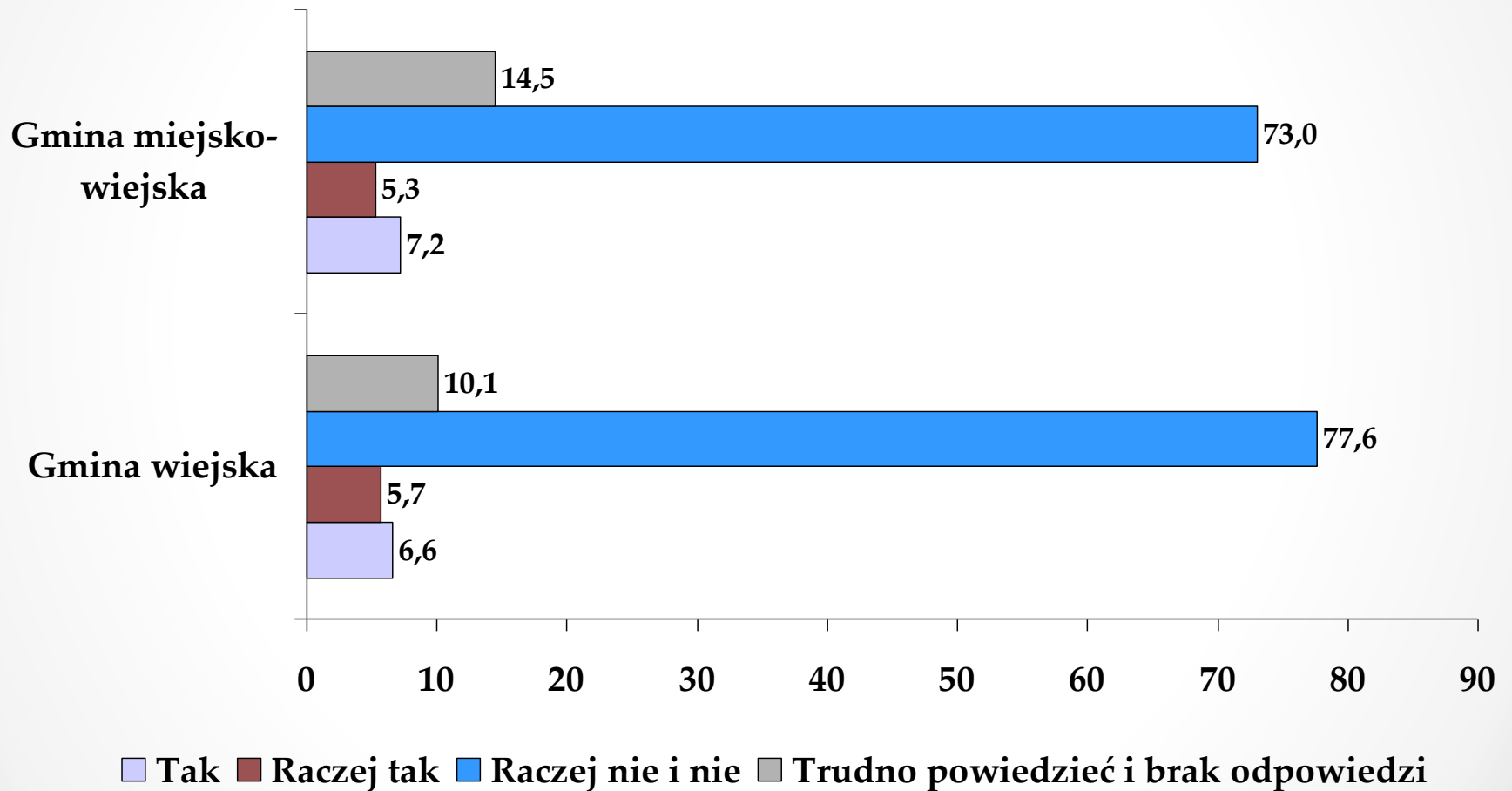
N=500

Wyk. 8 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a status we własnym gospodarstwie

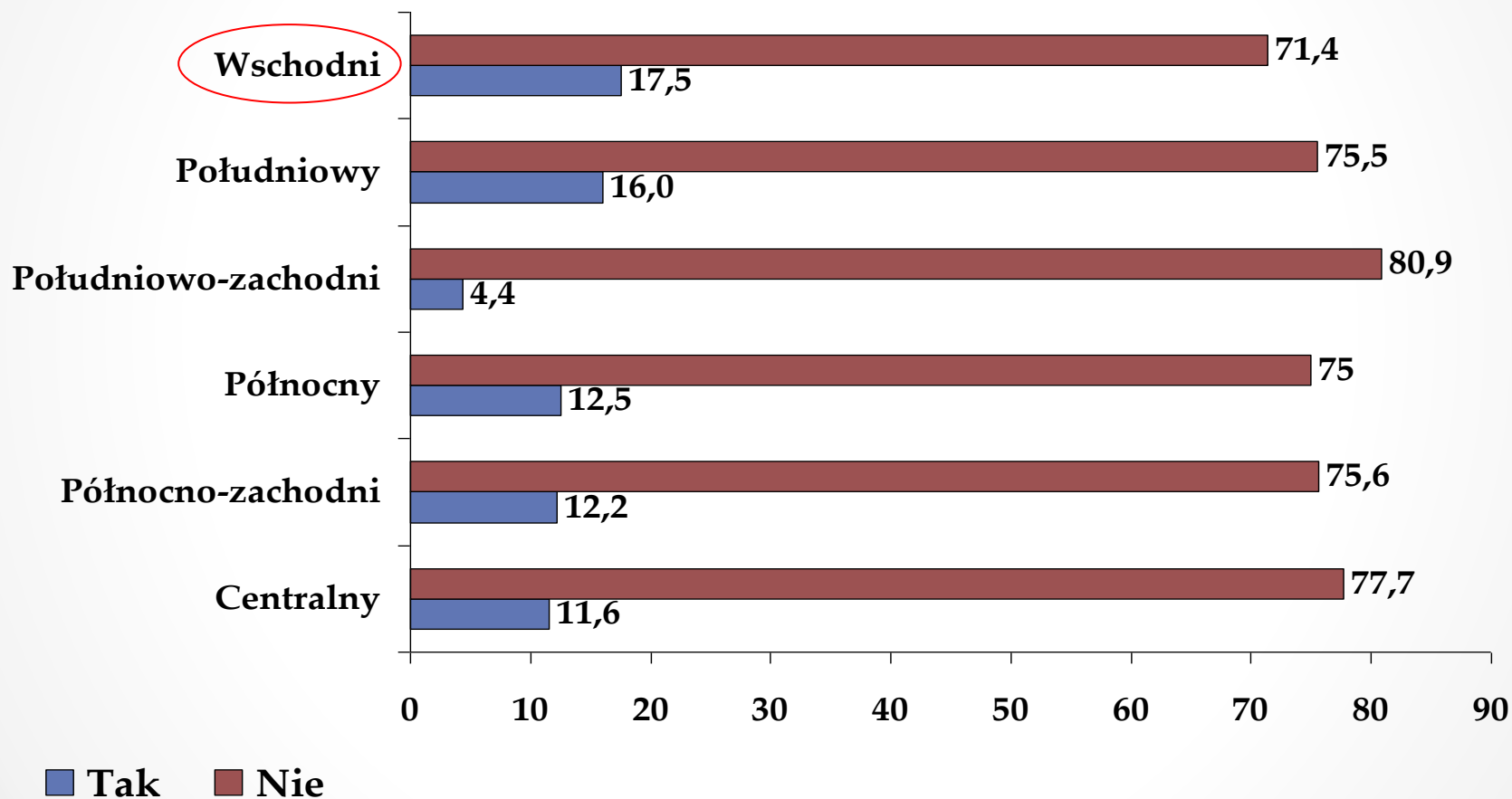
N=500

Wyk. 9 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a miejsce zamieszkania

N=500

Wyk. 10 Zainteresowanie utworzeniem g.o. a zamieszkiwany subregion

N=500

Pakiety deklarowanych usług

- podstawowy: zagospodarowanie czasu, jeden posiłek dziennie, pomoc w toalecie, w przyjmowaniu leków;
46,0% (71 osób);
- rozszerzony: pakiet podstawowy + całodzienne wyżywienie, transport;
34,0% (52 osoby);
- pełny: pakiet podstawowy + pakiet rozszerzony + usługi rehabilitacyjne, podawanie insuliny, pełna toaleta, pomoc w przyjmowaniu posiłków itp.;
21,7% (32 osoby).

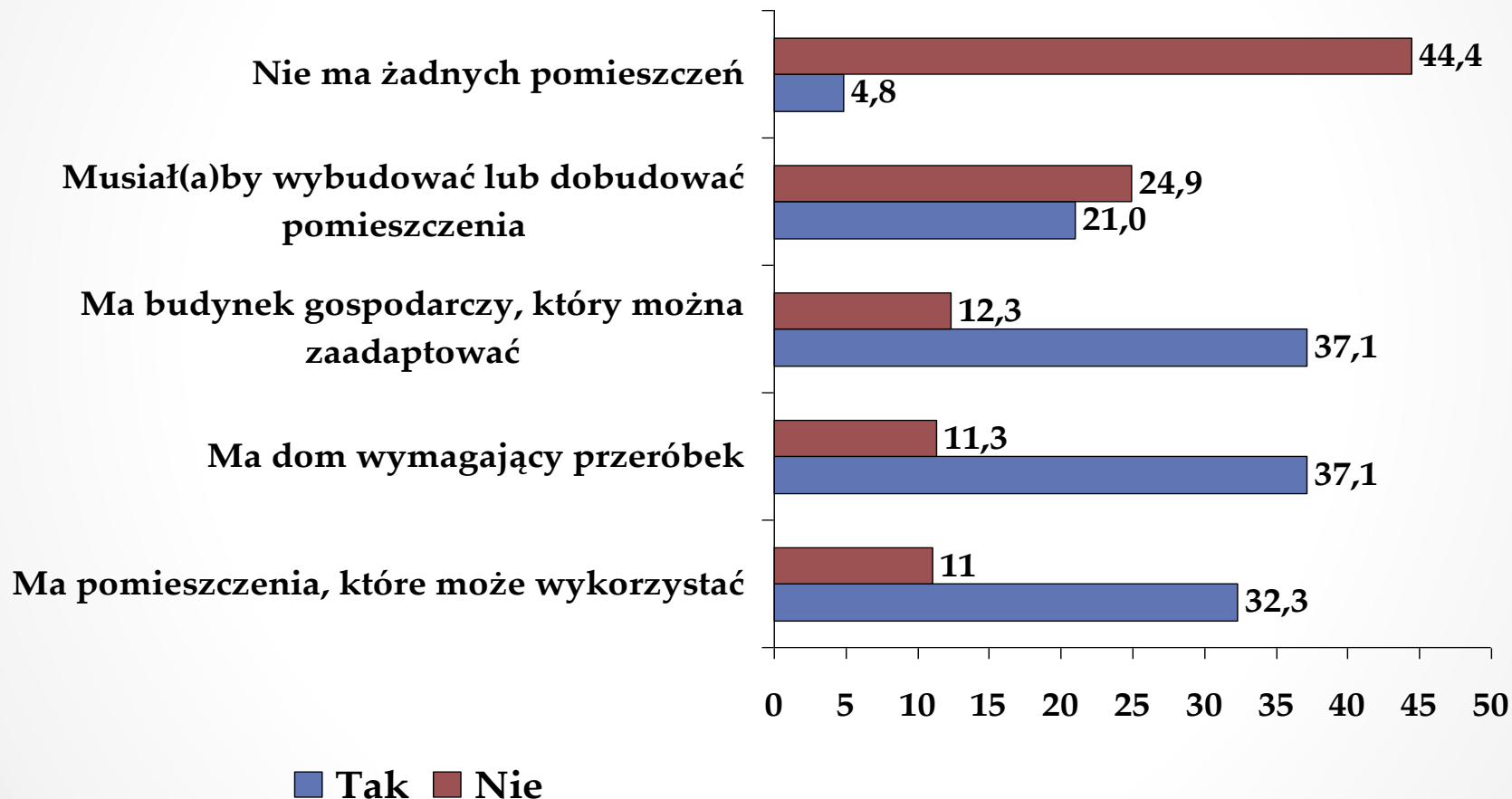
(N= 155; tj. 31,0% ogółu badanych rolników)

Rolnik jako potencjalny uczestnik g.o.

Czynniki, które zachęciłyby badanych rolników do skorzystania z g.o.:

1. Dobra organizacja – 77,4%;
2. Zaufanie do rolnika prowadzącego – 72,6%;
3. Niski koszt – 64,4%;
4. Inne, ważne czynniki – 58,1%.

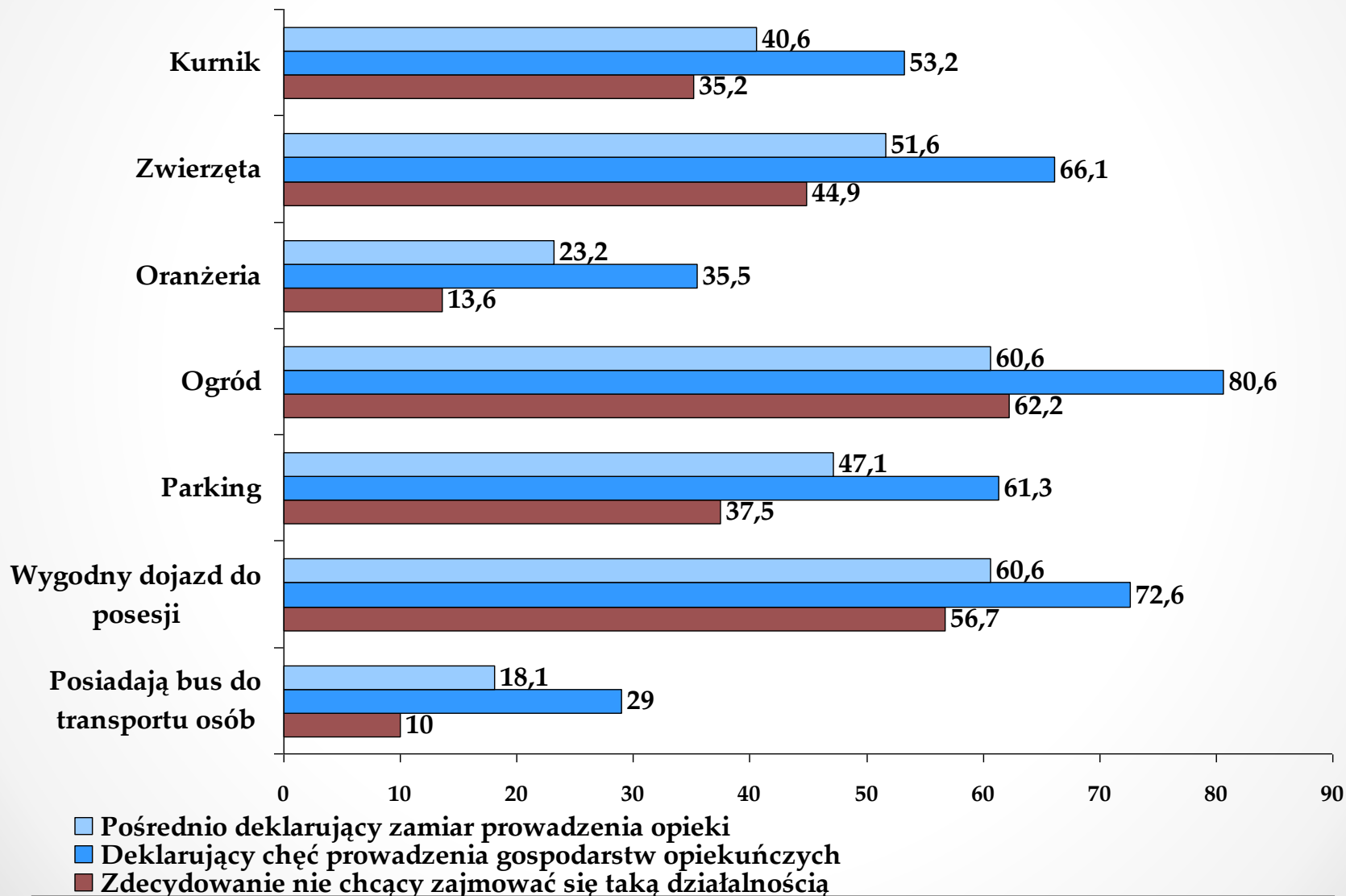
Wyk. 11 Posiadane pomieszczenia do ewentualnego wykorzystania przez g.o.

N=500

Wyk. 12 Posiadana infrastruktura do ewentualnego wykorzystania przez g.o.

N=500

Idealna oferta usług g.o.

- Pomoc w sprawach pielęgnacyjnych – **80,6%**;
- Oferowanie wyżywienia – **66,1%**;
- Atrakcyjne dla seniorów zajęcia rekreacyjne – **66,1%**;
- Pomoc w sprawach zdrowotnych – **58,1%**;
- Oferta według indywidualnych potrzeb seniorów – **56,5%**.

(N= 155)

Tab. 1 Rodzaj postulowanej aktywności w g.o. według częstości wskazań przez deklarujących chęć ich prowadzenia

Nr ważności	Rolnicy deklarujący gotowość prowadzenia pobytovej opieki dla seniorów	% wskazań
1	rekreacja, spacerowanie na łonie natury	96,8
2	kontakt z konsultantami w sprawie zdrowia i poprawy kondycji fizycznej	93,5
3	terapia zajęciowa w ramach hobby, sztuki, rękodzieła itp.	91,9
4	terapia w ramach prac ogrodniczych	90,3
5	udział w zorganizowanych zajęciach zewnętrznych	87,1
6-7	wspólne przygotowywanie i spożywanie posiłków	83,9
6-7	kontakt z różnymi zwierzętami w gospodarstwie	83,9
8	transport do/z gospodarstwa	82,3
9	pomoc w wykonywaniu lekkich prac gospodarskich	72,6

Wnioski

1. Prawie połowa respondentów (43,8%) zadeklarowała w swoim otoczeniu obecność osób wymagających opieki.
2. Deklaracje samych respondentów, jak i ich opinie w sprawie skłonności ze skorzystania osób starszych z g.o., są prawie na takim samym poziomie.
3. Zainteresowanie utworzeniem g.o.:
 - bardziej mężczyźni niż kobiety (o 4,8 p.p.);
 - przeważają młodzi respondenci (19-30 lat); porównywalny poziom reprezentują rolnicy w wieku do 50 lat;
 - respondenci o zawodowym i wyższym wykształceniu;
 - rolnicy prowadzący średnie (10-19,9 ha) oraz duże gospodarstwa rolne (50 ha i więcej);
 - badani pracujący poza własnym gospodarstwem rolnym oraz tzw. dwuzawodowcy (gospodarstwo rolne oraz dodatkowa praca poza gospodarstwem);
 - osoby o statusie „współwłaściciel/ka gospodarstwa rolnego”;
 - respondenci, w takiej samej liczbie, zamieszkujący gminy wiejskie i gminy miejsko-wiejskie;
 - badani zamieszkujący subregion wschodni.

Wnioski

4. W grupie rolników zainteresowanych utworzeniem g.o. przeważają tacy (46,0%), którzy chcieliby oferować w g.o. podstawowy pakiet usług (zagospodarowanie czasu, jeden posiłek dziennie, pomoc w toalecie, w przyjmowaniu leków).
5. Rolnicy jako potencjalni uczestnicy g.o. najbardziej cenią sobie dobrą organizację oraz zaufanie do rolnika prowadzącego; kategoria „niskie koszty” znalazła się dopiero na trzecim miejscu.
6. Badani (po 37,1%) zadeklarowali posiadanie budynku gospodarczego oraz domu, które można zaadaptować do potrzeb g.o.
7. Pośród trzech najczęściej wymienianych elementów infrastruktury, którą można wykorzystać w g.o., znalazły się: ogród, wygodny dojazd do posesji oraz zwierzęta.
8. Zdaniem badanych idealna oferta usług g.o. powinna zawierać przede wszystkim: pomoc w sprawach pielęgnacyjnych, wyżywienie oraz atrakcyjne dla seniorów zajęcia dydaktyczne.
9. Respondenci, którzy wyrazili zainteresowanie utworzeniem g.o., za najważniejsze aktywności oferowane przez g.o. uznali: rekreacja, spacerowanie na łonie natury oraz kontakt z konsultantami w sprawie zdrowia i poprawy kondycji fizycznej; na trzecim miejscu znalazła się terapia zajęciowa w ramach hobby, sztuki, rękodzieła itp.

Dziękuję za uwagę!

